

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U002868

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 16-08-2024

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ про видання диплома та додатку до диплома доктора філософії С.І. Терещенку № 95 від 03.10.2024 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

- Терещенко Сергій Іванович
- Serhiy Tereschenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5940-725X

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 18-09-2024

Спеціальність за освітою: Мова і література (білоруська)

Місце роботи здобувача: Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05416998

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ID 6777

Повне найменування юридичної особи: Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05416998

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05416998

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.21.49

Тема дисертації:

1. Фразеологічна підсистема ідіостилю Володимира Короткевича
2. The Phraseological Subsystem of Uladzimir Karatkievich's Idiostyle.

Реферат:

1. Терещенко С.І. Фразеологічна підсистема ідіостилю Володимира Короткевича. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі гуманітарних наук за спеціальністю 035 Філологія. – Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. Київ, 2024. Дисертаційна робота присвячена вивченню фразеологічної підсистеми ідіостилю В. Короткевича, класика білоруської літератури другої половини ХХ ст. Володимир Короткевич (1930–1984) – одна з найяскравіших постатей у білоруській літературі другої половини ХХ ст. Його доробок увійшов до сучасного білоруського літературного канону та вражає широким діапазоном жанрів, у кожному з них згаданий автор досягнув справжньої майстерності. Важливе місце у творчості письменника посідає жанр історичного детективного роману, зачинателем якого в білоруській літературі став саме В. Короткевич. Важко переоцінити вплив цього письменника на літературу й мистецтво Білорусі. Особливу увагу В. Короткевич приділяв питанню становлення національної свідомості білорусів.

Незважаючи на широке коло заслуг письменника перед білоруською літературою й культурою загалом, а також на провідну роль його спадщини в становленні національної свідомості та пробудженні історичної пам'яті білорусів, у сучасній Республіці Білорусь знакові тексти В. Короткевича вилучено з навчальних програм середньої школи. Короткевичева творчість опинилася на периферії літературного офіційного канону, оскільки антиімперські теми й проблеми збереження особистості в умовах деспотії, порушені в поезії й прозі автора, суперечать ідеологічним засадам політики історичної пам'яті білоруського режиму. Доля й творчість письменника тісно пов'язані з Україною. В. Короткевич навчався в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, недовго вчителював у Таращанському районі Київської області. Цей білоруський письменник, як жоден інший, щедро використовував у своїх текстах українські образи, ідеї, мову. В. Короткевич став творцем новітнього українського міфу в білоруській літературі, що зреалізований за допомогою літературних і мовних засобів. Наукова новизна дисертації полягає в тому, що це перше дослідження ідіостилю білоруського письменника в українському мовознавстві. Уперше показано й проаналізовано фразеологічні оказіоналізми в текстах названого автора, описано способи їхнього творення, показано рівень кодифікації ФО, уживаних у творах В. Короткевича, у фразеографічних кодексах сучасної білоруської літературної мови, проаналізовано некодифіковані фраземи, виявлені в ідіостилі письменника. У досліджуваному матеріалі виявлено 218 некодифікованих ФО білоруської мови. Названі звороти не були фразеографовані через недосконале вивчення ідіостилю В. Короткевича, а також через обмеження у використанні джерел для добору фразем до складу відповідної норми. Невведення багатьох ФО з мови творів В. Короткевича до фразеографічних кодексів білоруської мови варто пояснювати, серед іншого, ідеологічними обмеженнями, застосовуваними до рецепції творчості письменника. У текстах В. Короткевича виявлено 180 ФО, кодифікованих у білоруських фразеографічних кодексах. В історії білоруської літератури творчість В. Короткевича займає особливе місце завдяки ідеям, темам, неповторним сюжетам, образам і мовним виражальним засобам. Проаналізований фраземний склад мови Короткевичевих художніх творів, тематичний розподіл виявлених в ідіостилі письменника ФО, семантика цих зворотів дають підстави кваліфікувати фразеологічну підсистему ідіостилю В. Короткевича не лише як важливу складову нарративних стратегій цього класика білоруської літератури, а також як оригінальне джерело поповнення фраземного фонду сучасної білоруської літературної мови.

2. Tereschenko S. I. The Phraseological Subsystem of Uladzimir Karatkievich's Idiostyle. – Qualification research paper in manuscript form. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in Humanities, specialty 035 Philology. – O. O. Potebnia Institute of Linguistics of the National Academy of Sciences of Ukraine. Kyiv, 2024. The dissertation is dedicated to the study of the phraseological subsystem of U. Karatkievich's idiostyle, a classic of Belarusian literature in the second half of the 20th century. Uladzimir Karatkievich (1930–1984) is one of the most prominent figures in Belarusian literature of the second half of the 20th century. His work has entered the modern Belarusian literary canon and impresses with a wide range of genres, in each of which he achieved true mastery. A significant place in the writer's work is occupied by the genre of the historical detective novel, which U. Karatkievich pioneered in Belarusian literature. The influence of this writer on the literature and art of Belarus cannot be overestimated. U. Karatkievich paid special attention to the issue of the formation of the national consciousness of Belarusians. Despite the writer's wide range of merits to Belarusian literature and culture in general, and the leading role of his legacy in the formation of national consciousness and the awakening of historical memory among Belarusians, in modern-day Belarus, Karatkievich's significant texts have been removed from school programs. Karatkievich's work has found itself on the periphery of the official literary canon because the anti-imperial themes and the issues of preserving individuality under despotism, raised in his poetry and prose, contradict the ideological principles of the Belarusian regime's historical memory policy. The fate and work of the writer are closely connected with Ukraine. U. Karatkievich studied at Taras Shevchenko National University of Kyiv and briefly taught in the Tarashcha Raion of the Kyiv region. This Belarusian writer, like no other, generously used Ukrainian images, ideas, and language in his texts. U. Karatkievich became the creator of the modern Ukrainian myth in Belarusian literature, realized through literary and linguistic means. The scientific novelty of the dissertation lies in the fact that this is the first study of the idiostyle of the Belarusian writer in Ukrainian

linguistics. For the first time, the phraseological occasionalisms in the texts of the mentioned author have been shown and analyzed, the ways of their creation have been described, and the level of codification of phraseological units (PUs) used in U. Karatkievich's works in the phraseographic codex of modern Belarusian literary language has been shown, and uncoded phrasemes found in the writer's idiostyle have been analyzed. In the studied material, 218 uncoded PUs of the Belarusian language were identified. These expressions were not phraseographed due to the imperfect study of U. Karatkievich's idiostyle, as well as due to limitations in the use of sources for selecting phrasemes to form the corresponding norm. The non-inclusion of many PUs from U. Karatkievich's works into the phraseographic codexes of the Belarusian language should be explained, among other things, by ideological restrictions applied to the reception of the writer's work. In U. Karatkievich's texts, 182 PUs codified in Belarusian phraseographic codexes were identified. In the history of Belarusian literature, U. Karatkievich's work occupies a special place due to its ideas, themes, unique plots, images, and linguistic expressive means. The analyzed phraseological composition of Karatkievich's literary language, the thematic distribution of the PUs found in the writer's idiostyle, and the semantics of these expressions provide grounds to qualify the phraseological subsystem of U. Karatkievich's idiostyle not only as an important component of the narrative strategies of this classic of Belarusian literature but also as an original source for enriching the phraseological fund of the modern Belarusian literary language. The results of the dissertation have been tested at 15 national and international conferences and round tables. Theoretical achievements and research results have been published in six articles, all of which have been printed in publications designated by the Higher Attestation Commission of Ukraine as professional.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Терещенко С.І. Фразеологізми в поетичних текстах Володимира Короткевича : семантико-стилістична характеристика та відображення в сучасній білоруській фразеографії. Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур : [збірник наукових праць]. Київ : Освіта України, 2017. С. 133–141.
- Терещенко С.І. Фразеологізми в казках Володимира Короткевича : семантико-стилістична характеристика та відображення в сучасній білоруській фразеографії. Мова і культура. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. Вип. 20. Т. III (193). С. 362–369.
- Терещенко С.І. Роль і місце фразеологічного й паремійного арсеналу в ідіостилі Володимира Короткевича. Слов'янські мови [збірник наукових праць]. Київ : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. Вип. 1 (13). С. 182–193.
- Терещенко С.І. Книжні фразеологізми в текстах Володимира Короткевича: репертуар, джерела, особливості формування. Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур : [збірник наукових праць]. Київ : Освіта України, 2018. С. 57–70.
- Терещенко С.І. Фразеологізми та паремії з компонентом-антицизмом у текстах В. Короткевича. Наукові записки НаУКМА. Мовознавство. 2019. Т. 2. С. 65–69.
- Терещенко С.І. Особливості вживання фразеологізмів французького походження в білоруському художньому тексті (на матеріалі творів В. Короткевича). Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Випуск 53. Том 2. Дрогобич, 2022. С. 203–207.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0117U005338, 0118U006205, 0117U002572

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Скопненко Олександр Іванович

2. Olexandr Skorpenko

Кваліфікація: к. філол. н., старший науковий співробітник, 10.02.01, 10.02.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6814-5041

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05416998

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коцюба Зоряна Григорівна

2. Zoriana Kotsiuba

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.15

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7702-1377

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Калько Валентина Володимирівна
2. Valentyna Kalko

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-9394-1664**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького**Код за ЄДРПОУ:** 02125622**Місцезнаходження:** бульвар Шевченка, буд. 81, Черкаси, Черкаський р-н., 18031, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Дем'яненко Наталія Борисівна
2. Natalia Demyanenko

Кваліфікація: к.філол.н., доц., 10.02.03**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0001-5662-1074**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Київський національний університет імені Тараса Шевченка**Код за ЄДРПОУ:** 02070944**Місцезнаходження:** вул. Володимирська, буд. 60, Київ, 01033, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Ніколаєнко Лариса Іванівна
2. Larysa Nikolaienko

Кваліфікація: к. філол. н., с.д., 10.02.03**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-2834-1208**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05416998

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Ярмак Вероніка Іванівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Ярмак Вероніка Іванівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Вакулич Марія іванівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна